

INFOSESSIE VERKENNEND ONDERZOEK

NAAR DE UITROL
VAN DE AANLOOPFASE BINNEN DUAAL LEREN

ONDERWIJS
SPIEGEL
2024
JAARLIJKS RAPPORT
VAN DE ONDERWIJSINSPECTIE

ONDERWIJS
INSPECTIE
OOG VOOR KWALITEIT

Vlaamse
overheid

Online
27 maart 2024

Welkom & informatie

- Welkom op de spiegeldagssessie verkennend onderzoek aanloopfase!

- Info

- camera en micro uitschakelen
- vragen stellen via de chat mogelijk
- vier momenten voorzien voor vraag en antwoord
- opname sessie behalve vragenrondes

- We wensen u een inspirerende sessie toe!

SITUERING VAN HET ONDERZOEK

■ Hoofddoel van het onderzoek

- Eerste zicht te krijgen op de implementatie op het terrein van de aanloopfase duaal leren.

■ Gekaderd binnen de opdracht van de onderwijsinspectie

- Kwaliteitstoezicht op aanloopstructuuronderdelen (hierna genoemd de aanloopfase) uitvoeren conform de bepalingen van het kwaliteitsdecreet.

■ Gewenste outcomes (voor beleid, aanbieders en onderwijsinspectie)

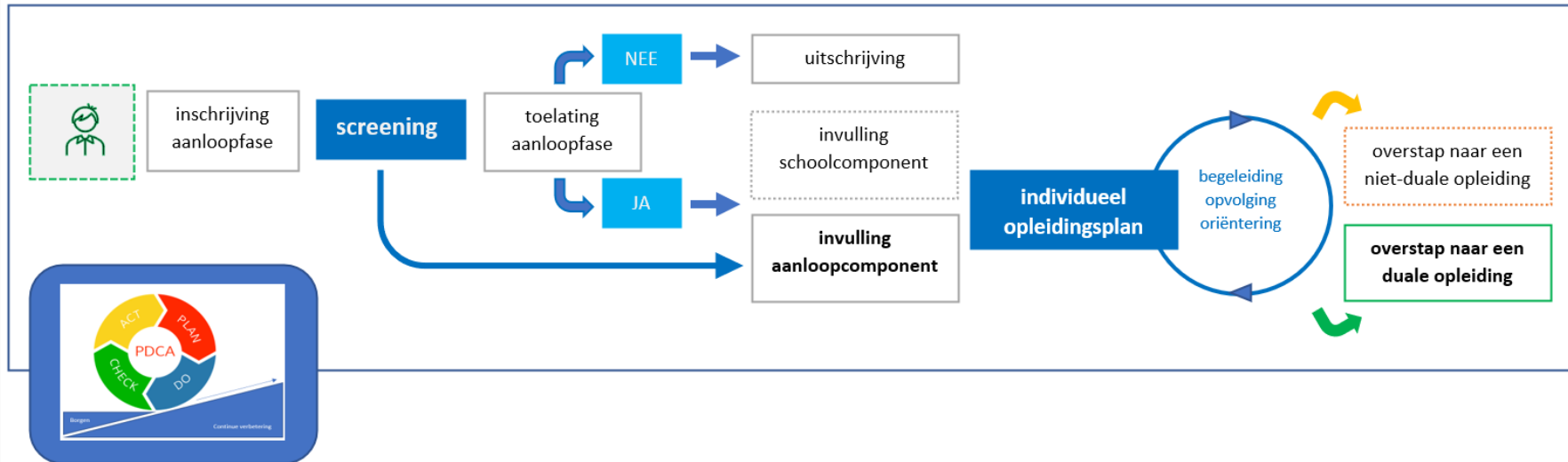
- Terugkoppelen naar beleid en onderwijsveld via onderzoeksrapport.
- Inzicht te verkrijgen in hoe het kwaliteitstoezicht op de aanloopfase vorm te geven.
- Reflectie stimuleren bij aanbieders.

**DUAAAL
LEREN**

SITUERING VAN HET ONDERZOEK

VISIE – VORMGEVING – ONDERSTEUNING – SAMENWERKING – COMMUNICATIE

Onderzoeksvragen op niveau beleid en uitvoering en bevorderende en belemmerende factoren

SITUERING VAN HET ONDERZOEK: ONDERZOEKSVRAGEN

Beleid

- *Heeft de aanbieder een visie op de aanloopfase ontwikkeld? In welke mate houdt hij daarbij rekening met de context, input en regelgeving?*
- *Hoe geeft de aanbieder zijn beleid vorm voor de aanloopfase?*
- *Evalueert de aanbieder de implementatie van de aanloopfase en op welke wijze?*

Uitvoering

- *Hoe verloopt de screening in de praktijk?*
- *Hoe wordt het opleidingsplan concreet vormgegeven?*
- *Hoe begeleidt en volgt de aanbieder de jongeren op?*
- *Op welke wijze evalueert de aanbieder de voortgang van de jongeren?*
- *Hoe streeft de aanbieder een vlotte doorstroom naar duaal leren voor elke jongere na?*

Belemmerende en bevorderende factoren

- *Wat zijn belemmerende en bevorderende factoren bij de implementatie? Van welke hefboomen maken aanbieders gebruik om de aanloopfase kwaliteitsvol uit te rollen? Welke noden hebben aanbieders om de aanloopfase kwaliteitsvol uit te rollen?*

SITUERING VAN HET ONDERZOEK: ONDERZOEKSMETHODE

Exploratief onderzoek

Perspectieven van verschillende betrokkenen

- twee onderdelen die gefaseerd werden uitgerold: bevragingen en schoolbezoeken

1. Bevragingen

▪ Opzet:

- Doelen: breed beeld implementatie en voeding schoolbezoeken
- Beleidsteam, schoolteam (trajectbegeleiders, leraren en leerlingenbegeleiders) en leerlingen
- Gesloten vragen (+ enkele open vragen)
- Test via hardopdenkmethode
- Uitnodiging tot deelname aan alle 51 aanbieders aanloopfase

▪ Respons:

- 67 beleidsteamleden, 295 schoolteamleden en 244 leerlingen

SITUERING VAN HET ONDERZOEK: ONDERZOEKSMETHODE

2. Schoolbezoeken

■ Opzet:

- Diepgaander zicht op eerste implementatie
- In dialoog met beleid, schoolteam en leerlingen

■ Steekproef:

- Zo een divers mogelijke groep aanbieders
- Bezoeken In 9 CDO en online interviews met 2 scholen regulier secundair onderwijs (week van 13/3/2023)

■ Verloop:

- Gebruik van data AGODI en info uit bevestigingen
- Chronologisch bespreken van proces van aanloopfase
- Semigestructureerde interviews aan de hand van leidraden

INHOUDSTAFEL RAPPORT

1. Situering van het onderzoek
2. Onderzoeksmethode
3. Contextschets
4. Resultaten bevraging en schoolbezoeken
 - Op beleidsniveau
 - Op uitvoeringsniveau
 - Belemmerende en bevorderende factoren
5. Conclusie

CONTEXT-SCHETS

Cijfergegevens 1/2/2023

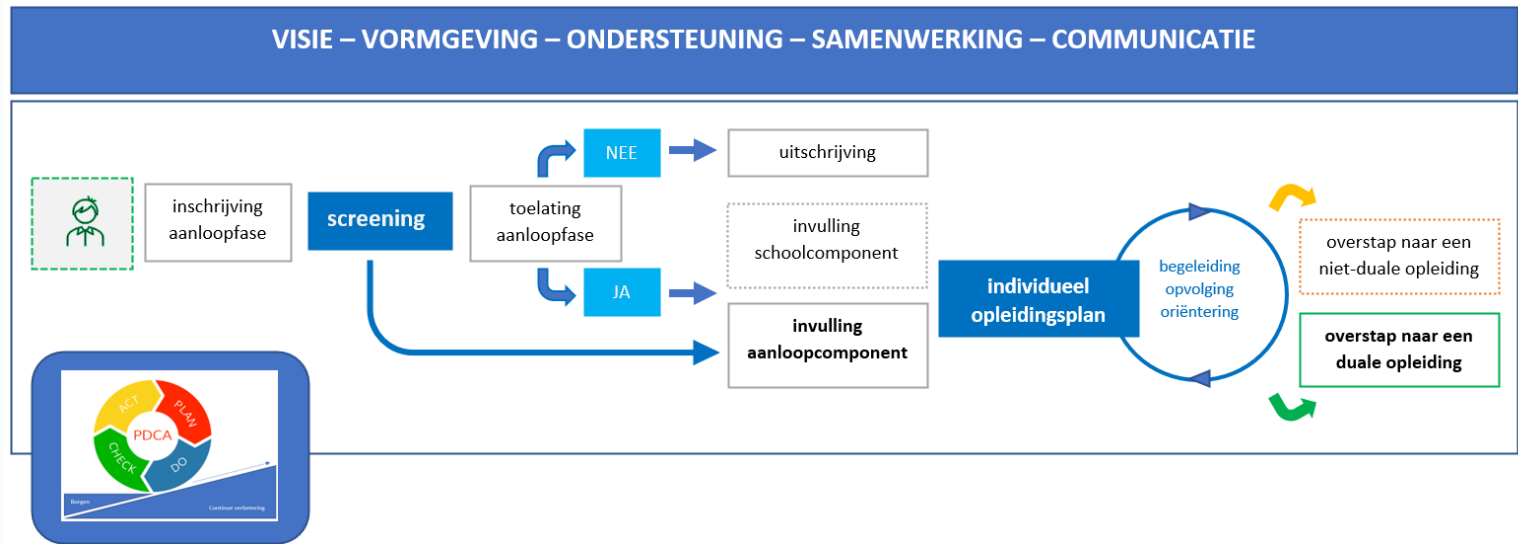
	Aanloopfase duaal leren	Duale opleiding
Regulier secundair onderwijs	13	1326
Tweede graad	13	5
Derde graad	0	1321
Dbso	2018	675
Tweede graad	1782	252
Derde graad	236	423
Syntra-opleidingscentra	11	831
Tweede graad	8	302
Derde graad	3	529
Buso		136
Eindtotaal	2042	2968

Vragen of reflecties

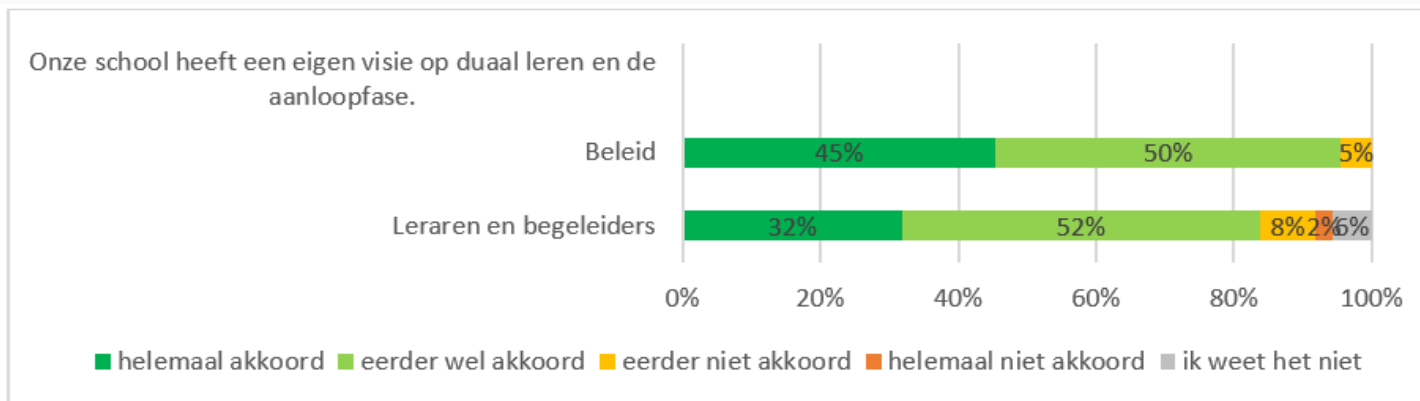

RESULTATEN BEVRAGING EN SCHOOLBEZOEKEN

- **Op beleidsniveau**
- Op uitvoeringsniveau
- Belemmerende en bevorderende factoren

RESULTATEN OP BELEIDSNIVEAU

Visie

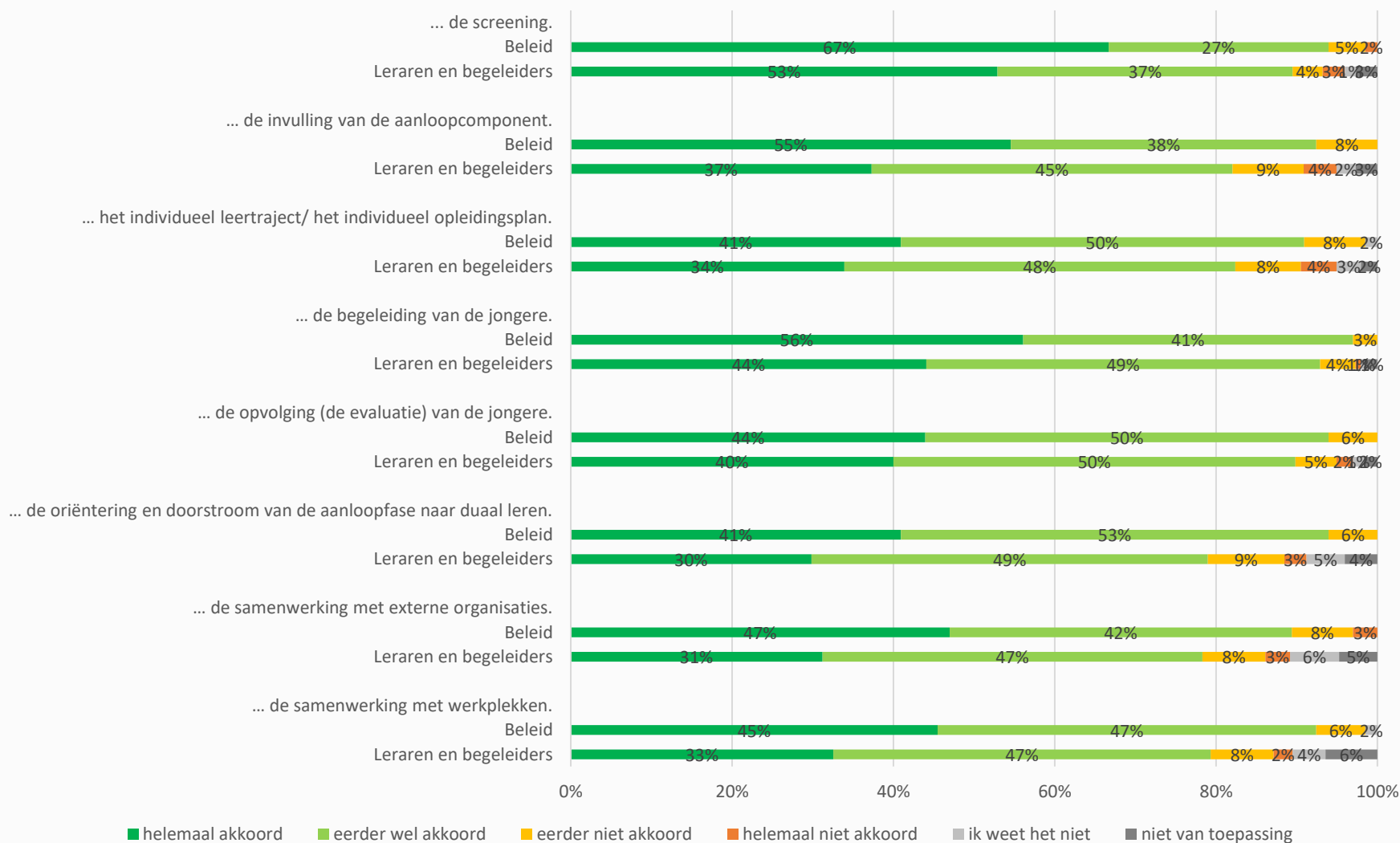
- **Emancipatorische visie** -> aanloopfase als instrument hiervoor.
- Leerlingenprofiel CDO: weinig succesvolle schoolloopbanen, kansarme context.
- Stapsgewijze en participatieve implementatie van veranderingen (vaak vertrekkend van bestaande aanpak L&W).

Beleid

- Concrete **afspraken over vormgeving van de aanloopfase**: meer dan 9 op 10 leden beleidsteams positief, leden schoolteams soms iets minder.
- In functie van **voltijds engagement** zetten vele aanbieders de **stap naar** (bijkomend) **intern aanbod** dat in wisselende mate op maat van de leerling wordt vormgegeven.

RESULTATEN OP BELEIDSNIVEAU

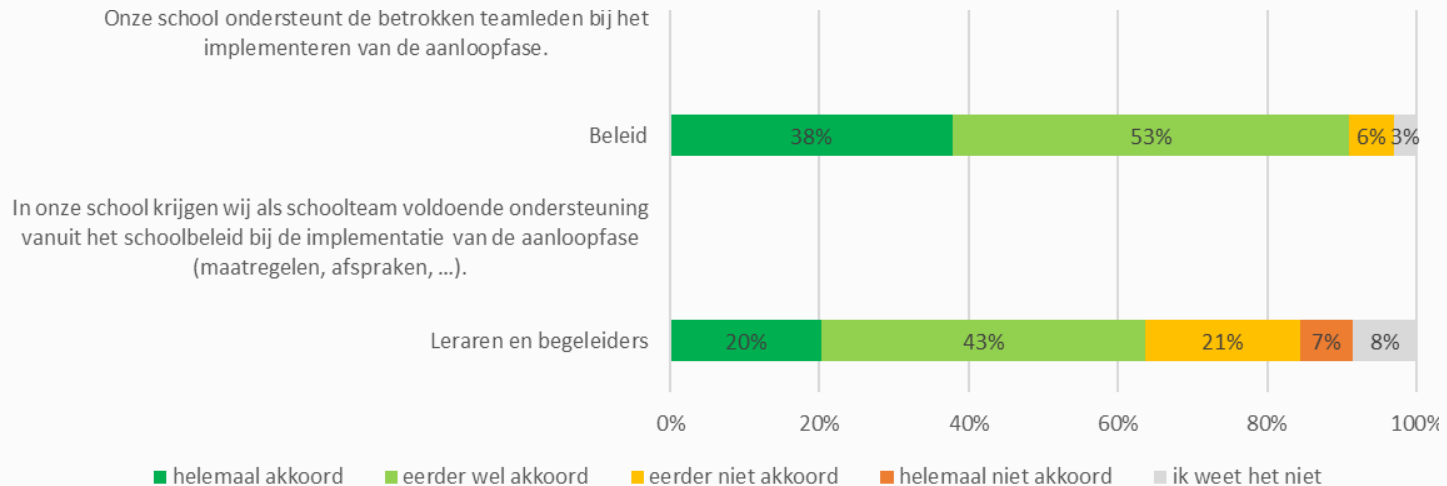
Voor de vormgeving van de aanloopfase zijn er in onze school concrete afspraken over...

RESULTATEN OP BELEIDSNIVEAU

Ondersteuning

- Vele actoren (intern en extern) nemen een ondersteunende rol op.
- 6 op 10 schoolteamleden ondervinden voldoende ondersteuning van het schoolbeleid bij de implementatie van de aanloopfase.
- Weinig specifiek op de aanloopfase **gerichte professionaliseringsinitiatieven**.

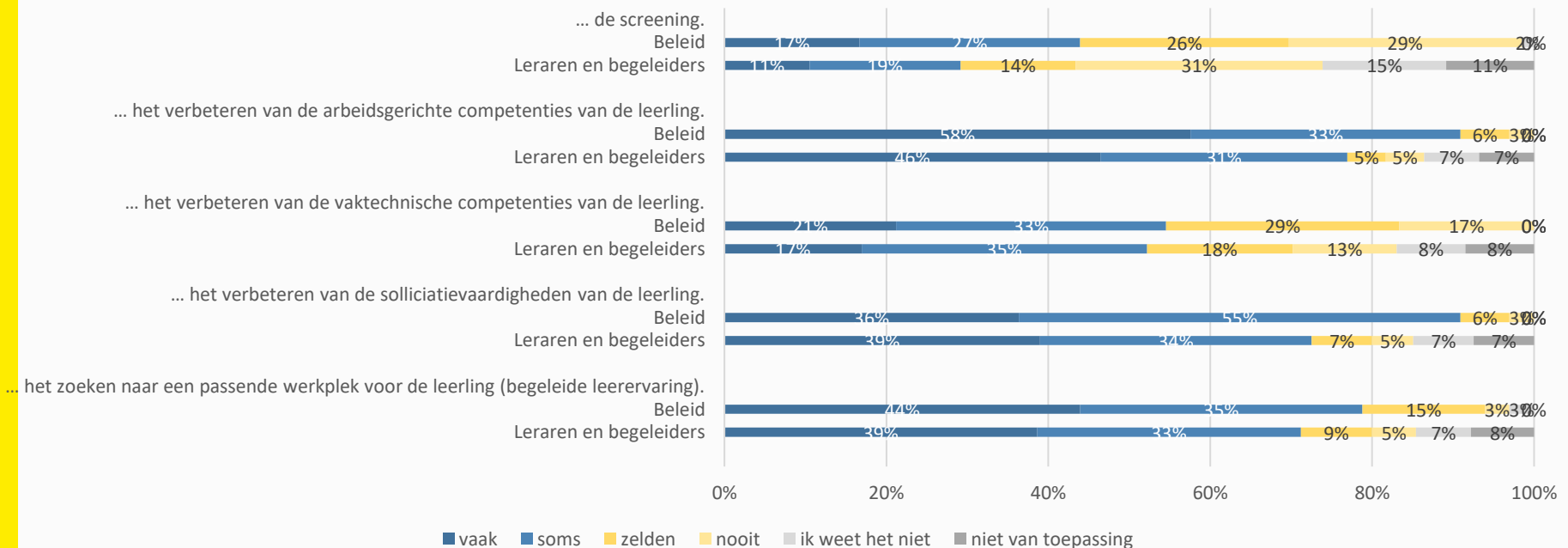
RESULTATEN OP BELEIDSNIVEAU

Samenwerking met externen

- Voor het verbeteren van **arbeidsgerichte competenties** of **sollicitatievaardigheden** van de leerlingen en het **zoeken naar een passende werkplek**
- Met externe organisatoren, CDO, PBD, lokale en welzijnsactoren, werkgevers en sectoren en sporadisch ook CVO of LIGO en regulier secundair onderwijs.

Onze school werkt bij de invulling van de aanloopcomponent samen met externe organisaties

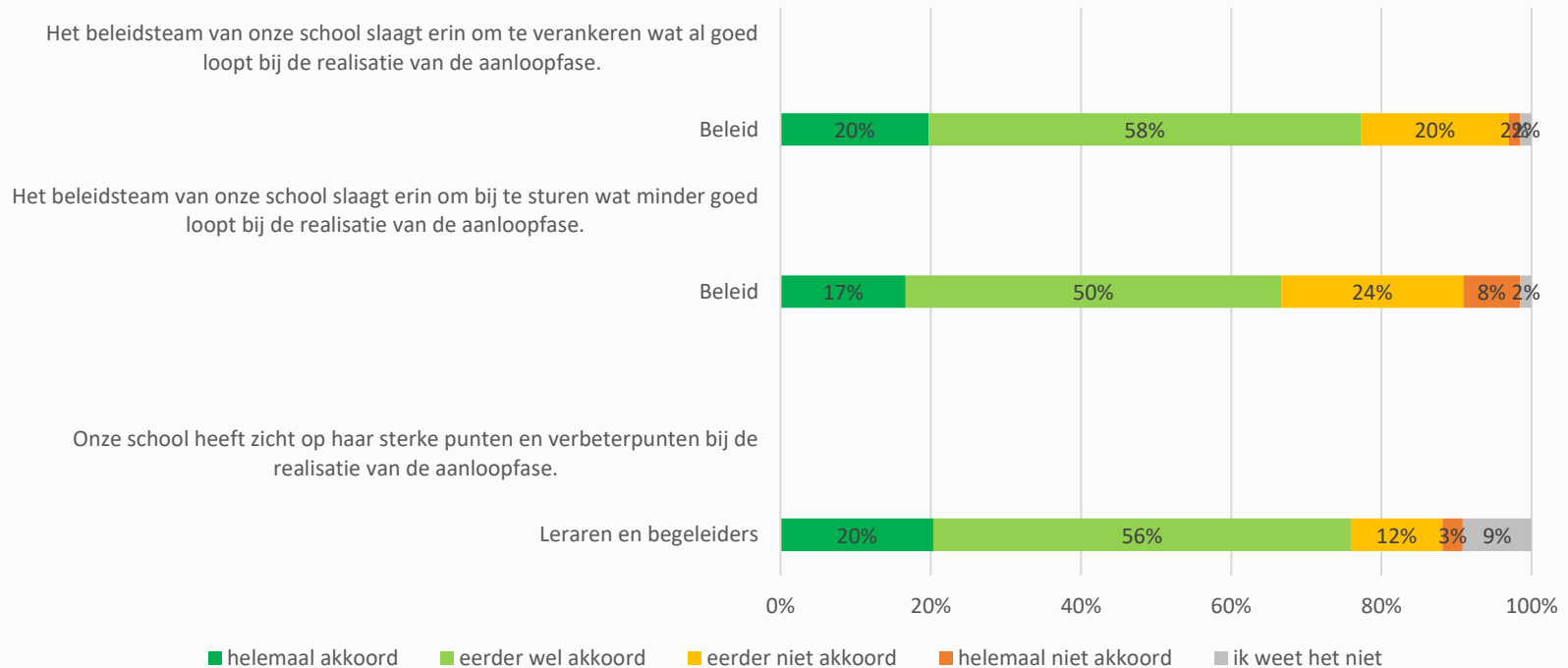
VOOR...

RESULTATEN OP BELEIDSNIVEAU

Kwaliteitszorg

- Evaluatie van de **implementatie** van de aanloopfase **blijft een uitdaging**.
- Meer data-geïnfomeerde aanpak is gewenst.
- Aanbieders zijn nog **zoekende naar een optimale invulling** rekening houdend met hun leerlingenpubliek, binnen het regelgevende kader.

SPECIFIEKE CONTEXT EN AANPAK AANBIEDERS

REGULIER SECUNDAIR ONDERWIJS

- Slechts zelden leerlingen in aanloopfase.
- Ander leerlingenprofiel dan CDO.
- Leerlingen kunnen gericht voorbereid worden in de eigen tweede graad.
- Bij dubbel aanbod duaal en regulier kunnen leerlingen instappen als ze er klaar voor zijn.
- Aanloopfase blijkt vooral zinvol om vaktechnische competenties van jongeren uit niet-aansluitende opleidingen bij te spijkeren (voor zover er geen dubbel aanbod duaal en regulier is).

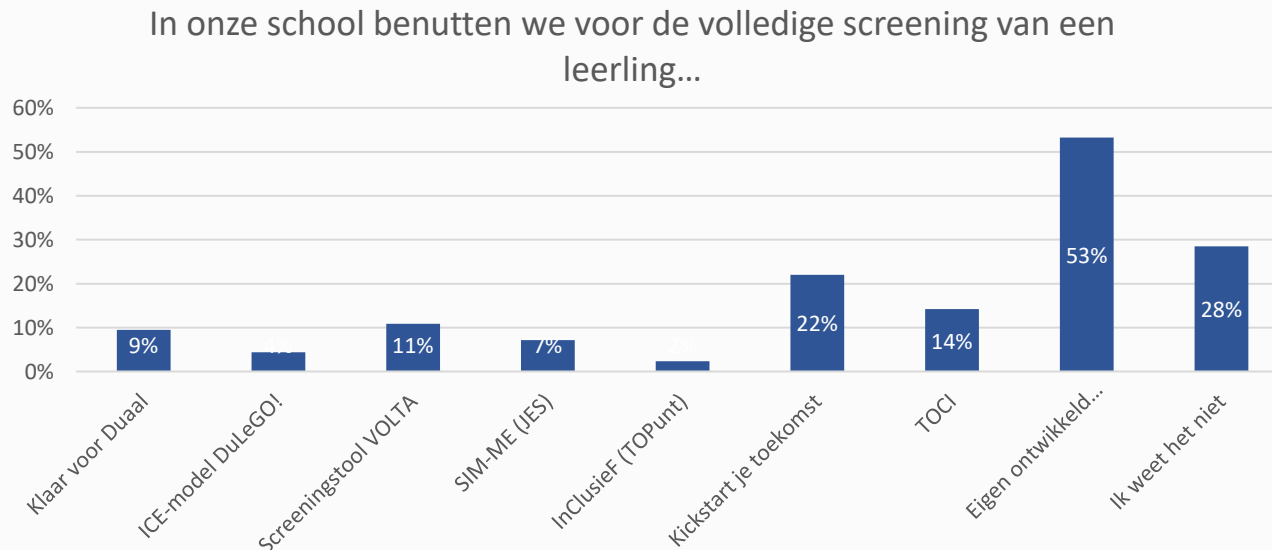
Vragen of reflecties

RESULTATEN OP UITVOERINGSNIVEAU

Screening

- **Trajectbegeleider coördineert**, team is betrokken.
- Peilen via gesprekken en tests naar interesses, vooropleiding, werkervaring en verwachtingen van de jongeren.
- Projecten en workshops -> observatie arbeidsgerichte en vaktechnische vaardigheden.
- **Gevalideerde screeningstools** worden verder geconcretiseerd.
- Start van schooljaar: generieke activiteiten bv. onthaalweek.
- Instromers in de loop van schooljaar: aanbieders vaak nog zoekende.

RESULTATEN OP UITVOERINGSNIVEAU

Uitschrijvingen na screening

- Leerlingen **uitschrijven** na de screening gebeurt **zelden of nooit**.
 - Als het toch gebeurt gaat het om jongeren die elementaire arbeidsgerichte attitudes missen, afwezig blijven of met zware gedragsproblemen.
- **Plaatstekort** bij NAFT-aanbieders en te beperkte NAFT-trajecten maken het moeilijk jongeren met welzijnsproblematiek aan boord te houden.
- **Grote zorgen** over uitgeschreven leerlingen! Ze glippen tussen de mazen van het net en lopen hoog **risico op ongekwalificeerde uitstroom**.

RESULTATEN OP UITVOERINGSNIVEAU

Invulling aanloopcomponent

1. Interne invulling.
2. Groepsaanbod of individuele begeleiding door externe partners.
3. Begeleide leerervaringen in beschermde omgeving of NEC.

Vaak groeipaden waarbij leerlingen doorstromen van ene invulling naar andere

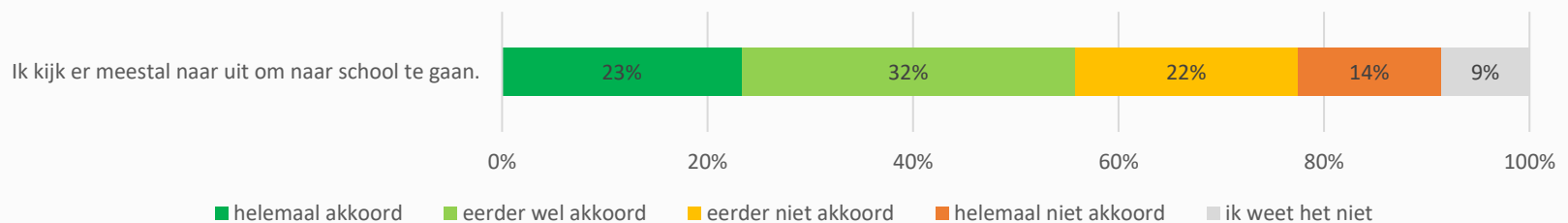
- Keuze voor **interne invulling**
 - Beperkte aantal plaatsen bij externen
 - Soms te weinig zicht op invulling door externen
 - > Meerwaarde = laagdrempeligheid, maar specifieke expertise is nodig
- **Projectmatig werken**, aanleren van beroepsvaardigheden in authentieke contexten, aansluiten bij opleidingskeuze van leerlingen = motiverend
- Maar: vrees voor afhaken van werkgevers en leerlingen bij te vroege doorstroom naar (betaald) werk

Aanbieders zijn **op zoek naar een invulling van de aanloopfase die geschikt is voor hun doelpubliek en die op maat is van de diverse groep leerlingen die ze bedienen.** De vernieuwde regelgeving en de uitgangspunten van duaal leren zijn hierbij nog grote uitdagingen.

RESULTATEN OP UITVOERINGSNIVEAU

Invulling aanloopcomponent

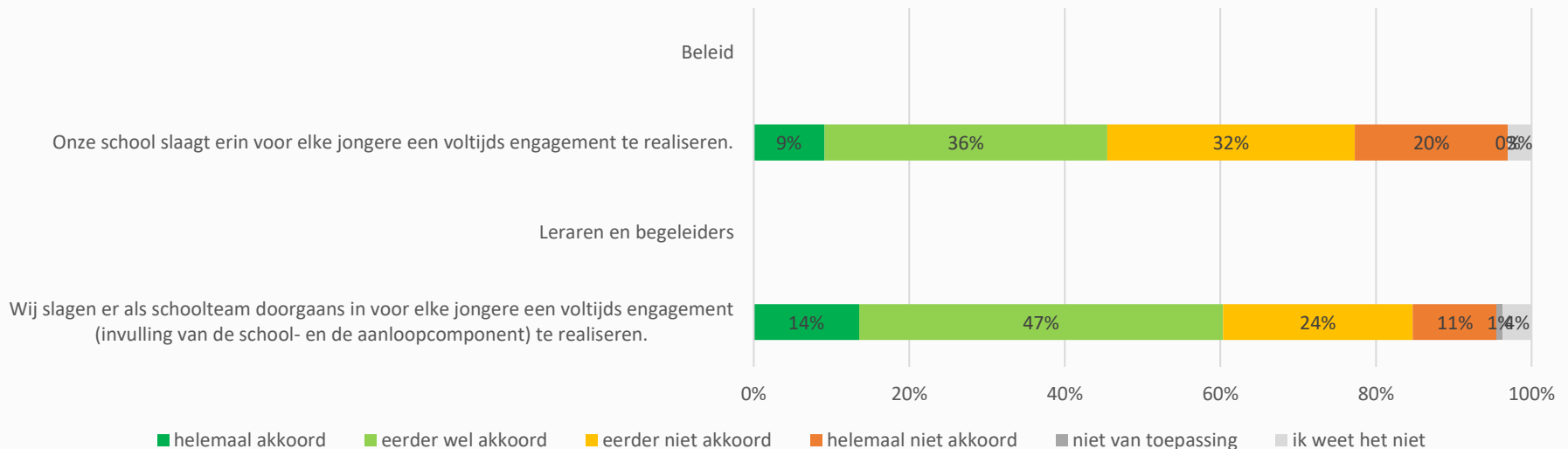
- In opleidingsplan **doelen op maat van de leerlingen** formuleren = uitdaging
- Duurtijd van de aanloopfase is niet altijd duidelijk.
- **Communicatie** met schoolteam en externen over doelen en vorderingen kan soms beter.
- Mate waarin **leerlingen betrokken** worden bij de vormgeving van hun traject **varieert**.
- **Leerlingen** hebben vaak **onvoldoende zicht op de inhoud en duurtijd** van hun traject. Ze ervaren de invulling niet altijd als uitdagend of op maat.
- De helft van de jongeren kijkt ernaar uit om naar school te gaan.

RESULTATEN OP UITVOERINGSNIVEAU

Voltijds engagement

- 1 op 2 beleidsteamleden geeft aan er niet in te slagen dit voor elke jongere te realiseren.
- **Risico op ongekwalificeerde uitstroom** verhoogt.
- Omkadering -> beleidsteams geven aan dat de groepsgrootte een geïndividualiseerd aanbod bemoeilijkt.

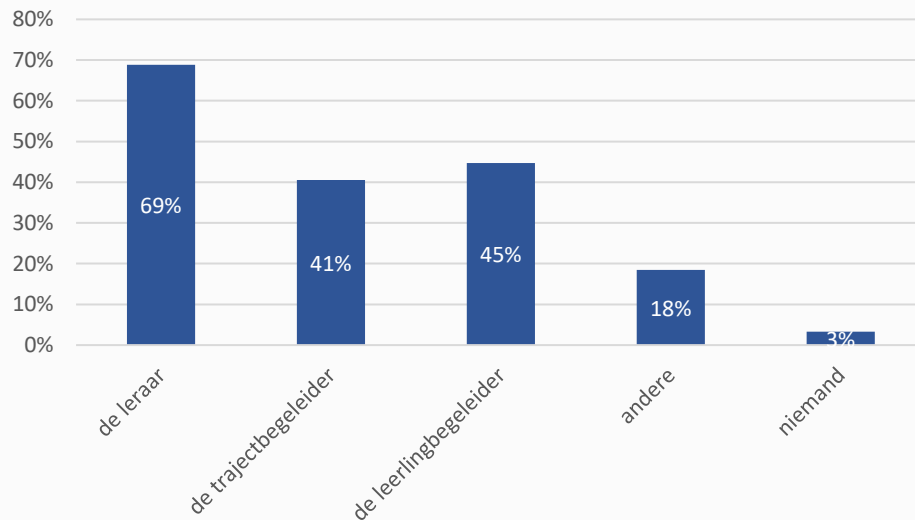

RESULTATEN OP UITVOERINGSNIVEAU

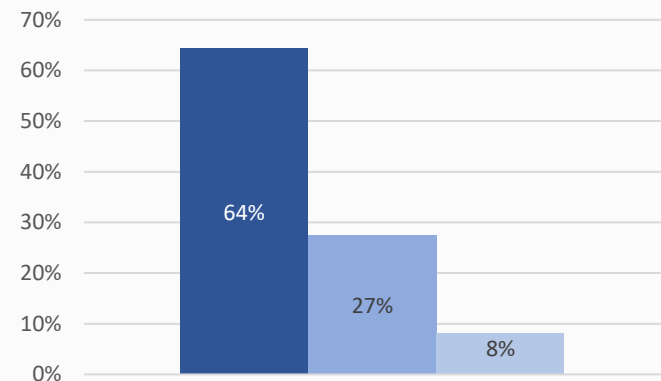
Begeleiding en opvolging van de jongeren

- **Goede verstandhouding** met begeleiders en leraren draagt bij tot binding met de school.
- Leerlingen geven iets vaker aan bij de leraar terecht te kunnen dan bij de trajectbegeleider (69% tegenover 41%).
- Leerlingenbegeleiding door divers team met centrale rol voor trajectbegeleider.

Ik kan met al mijn vragen terecht bij...

Ik krijg voldoende feedback over mijn kennen en kunnen.

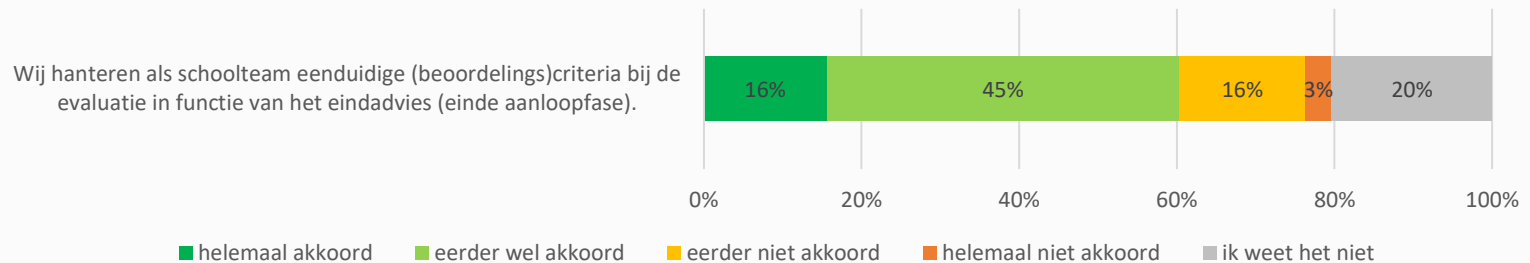
Ik krijg voldoende feedback over mijn kennen en kunnen.

- ja en ik kan er iets mee doen
- ja, maar ik kan er weinig mee doen
- neen, ik krijg niet genoeg feedback

RESULTATEN OP UITVOERINGSNIVEAU

Doorstroom

- Ongeveer 2 op 3 schoolteamleden zijn akkoord dat er eenduidige beoordelingscriteria voor het advies gebruikt worden.

- **Beschikbaarheid van werkplekken en mindset** van werkgevers spelen ook een rol bij duur aanloopfase.

-> Hoge verwachtingen en weinig ruimte voor leerproces jongeren, inclusief faalervaringen en bijsturingen.

- Leerlingen blijven **lang in de aanloopfase**

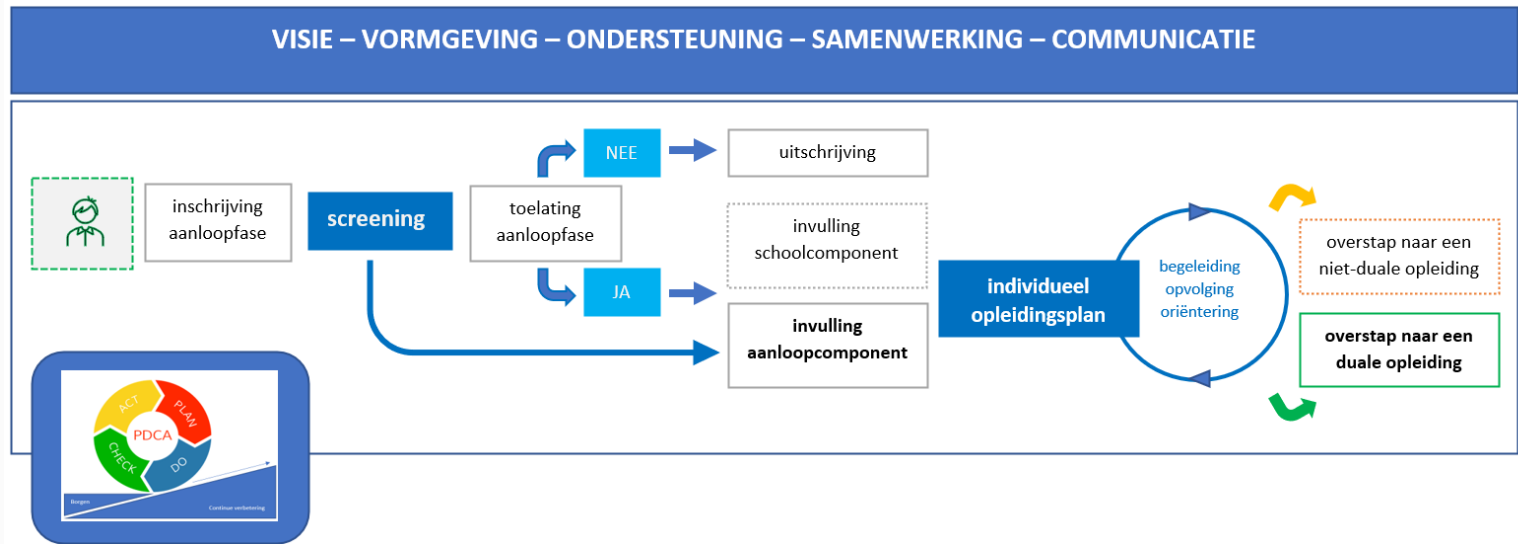
-> Onduidelijkheid en demotivatie bij leerlingen.

Vragen of reflecties

RESULTATEN BEVRAGING EN SCHOOLBEZOEKEN

- Op beleidsniveau
- Op uitvoeringsniveau
- **Belemmerende en bevorderende factoren**

WAT ERVAREN AANBIEDERS ALS BEVORDEREND?

Beleidsniveau

- Een duidelijke visie, doelen en plan van aanpak en voldoende coördinatie.
- Voldoende vrijheid om met de school de aanloopfase en duaal leren vorm te geven.
- De expertise bij het team.
- De flexibiliteit, motivatie en betrokkenheid van het team (incl. leraren BGV).
- De interne en externe samenwerking en communicatiedoorstroom.

Uitvoeringsniveau

- Een goed uitgewerkte screening die de competenties en noden van de leerlingen correct in kaart brengt.
- Een activerende invulling van het voltijds engagement, op maat van de jongere.
- Intern aanbod of een sterke regiefunctie door de school.
- Het stapsgewijs opbouwen van een combinatie van werkervaring en begeleiding op school naar een OAO.
- Kwaliteitsvolle, persoonlijke begeleiding en individuele opvolging van de jongere
- Een duidelijke communicatie met de jongere en zijn ouders.

-> Identificatie met de school, motivatie en betrokkenheid van jongeren als dynamisch en beïnvloedbaar gegeven.

WAT ERVAREN AANBIEDERS ALS BELEMMEREND?

- Aspecten van de regelgeving duaal leren en aanloopfase.
- Het ontoereikend aanbod bij externe partners.
- Te weinig of onvoldoende passende erkende werkplekken.
- De mindset van werkgevers ten opzichte van leren op de werkvloer.
- Onvoldoende middelen om het voltijds engagement (kwaliteitsvol) te realiseren.
- De beschikbare infrastructuur en de financiering ervan.
- Vele instromers zonder gepaste vooropleiding, met motivatieproblemen of bredere problematieken.
- De oriëntering vanuit andere scholen is niet altijd correct.
- Nood aan duidelijke op CDO afgestemde richtlijnen voor registratie van afwezigheden.

WAT ERVAREN LEERLINGEN ALS BEVORDEREND OF BELEMMEREND?

Bevorderende factoren

- Voldoende feedback.
- Leren op de werkplek.
- Toekomstperspectief.
- Warme relatie met leraren en begeleiders.
- Tijd en ruimte om op eigen tempo te leren, voldoende uitleg en herhaling.
- Arbeidsattitudes, motivatie, focus, zelfvertrouwen.
- Familie.

Belemmerende factoren

- Taalbarrières.
- Concentratie en geheugen, begrijpen van leerstof.
- Arbeidsattitudes, vaktechnische competenties.
- Motivatieproblemen, gebrek aan zelfvertrouwen, stress , gebrek aan assertiviteit.
- Zoektocht naar betaald werk, lange duurtijd aanloopfase.

Vragen of reflecties

Van harte bedankt voor jullie interesse!

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be

het volledige [rapport](#) van het verkennend onderzoek en de [Onderwijsspiegel 2024](#).

duaal-leren@onderwijsinspectie.be